

Område: Råds- og direktionssekretariatet
Afdeling: Råds- og direktionssekretariatet
Journal nr.: 15/2233
Dato: 3. september 2015
Udarbejdet af: Iben Schjermer
E-mail: lben.schjermer@rsyd.dk
Telefon: 29201438

Bilag 1

Notat

Ligestillingsudvalget 2014-2015

Regionsrådet i Region Syddanmark nedsatte i forbindelse med valget i 2013 et politisk ligestillingsudvalg. Ligestillingsudvalget beskæftiger sig med ligestilling i bred forstand bl.a. ligestilling i forhold til køn, handicap, etnicitet og uddannelse. Udvalget beskæftiger sig med ligestilling i forbindelse med regionens rolle som ansvarlig for sundhedsydelser, psykiatri, leverandør af sociale ydelser, regionens rolle som udviklingsaktør og regionens rolle som arbejdsgiver.

Ligestillingsudvalgets arbejde indtil nu

På Ligestillingsudvalgets første møde den 3. februar 2014 blev det besluttet, at man ønskede at få følgende emner nærmere belyst:

- Mænd tidligere til læge
- Erfaringer fra Indvandrermedicinsk klinik – udvidelse af målgrupper
- Social ulighed
- Forskning i ulighedsproblematikker
- Sundhed og uddannelse
- Kvindelige ledere i administrationen

På de efterfølgende møder i Ligestillingsudvalget er de forskellige emner blevet belyst gennem oplæg, undersøgelser og en studietur i foråret 2015. Nedenfor følger en oversigt over emnerne. Herefter følger en oversigt over de emner, som Ligestillingsudvalget fremadrettet ønsker at arbejde med.

Mænd tidligere til læge

Udkast til den nye Sundhedsaftale 2015-2018 blev i 2014 præsenteret for Ligestillingsudvalget, hvor udvalget, også jævnfør de emner man ønskede at få nærmere belyst, havde mulighed for at komme med input. Ligestillingsudvalget anbefalede, at man i Sundhedsaftalen 2015-2018 medtænkte et kønsmæssigt perspektiv, da køn har betydning i forhold til sundhed og sygdom. Dette perspektiv kom dog ikke med.

Endvidere er der på Ligestillingsudvalgets initiativ blevet udarbejdet en samarbejdsaftale med Forum for Mænds Sundhed. Samarbejdsaftalen blev godkendt i Regionsrådet den 25. august 2014. Formålet med samarbejdet er at arbejde for at forbedre mænds sundhed ved at udnytte begge parter styrker og positioner til fx at kvalificere videngrundlag og prioritering af indsatser i sundhedsvæsenet, at medvirke til at stimulere interessen for at forskning i ulighed i sundhed inddrager kønsaspektet, og at dele viden og erfaringer om indsatser målrettet mænds sundhed.

Udmøntning af aftalen indeholder to initiativer, nemlig et samarbejde om et projekt, der har til formål at skabe nye mødesteder for mænd, hvor der også kan være fokus på sundhed, samt et initiativ om uddannelses- og kompetenceløft til praktiserende læger.

Initiativet omkring nye mødesteder for mænd er blevet drøftet med Billund Kommune. Kommunen har siden etableret et sådan projekt og i den forbindelse har Region Syddanmark, i regi af rådgivningen til kommunerne på forebyggelsesområdet, ydet bistand til planlægningen af opstarten af mænds mødesteder. Kommunen har et stående tilbud om at vende tilbage, såfremt der stadig er et rådgivningsbehov, fx omkring design af en model for evaluering for mænds mødesteder.

Område: Råds- og direktionsekretariatet
Afdeling: Råds- og direktionsekretariatet
Journal nr.: 15/2233
Dato: 3. september 2015
Udarbejdet af: Iben Schjermer
E-mail: lben.schjermer@rsyd.dk
Telefon: 29201438

Derud over foreslås det at undersøge den umiddelbare interesse hos de syddanske kommuner om at indgå i et projekt om mænds mødesteder ved at forelægge det til drøftelse i den nyligt etablerede Følgegruppe for forebyggelse, som er nedsat som en del af organiseringen af arbejdet med Sundhedsaftalen 2015-2018.

I forhold til initiativet om uddannelses- og kompetenceløft til praktiserende læger er der to mulige veje at gå:

1. Udforme et efteruddannelseskoncept til efteruddannelsesgrupperne i almen praksis (12mandsforeningerne), hvor der så skal søges midler til at honorere oplægsholderen. Det kan være en praktiserende læge, der så at sige har sin butik ved siden af det.
2. Vi kan udbyde en halv til hel dags efteruddannelse, hvor lægerne skal honoreres, ca. 5000 kr. pr hele dag.

Forum for Mænds Sundhed forventer at igangsætte initiativer i 2016 og 2017, og at det vil være hensigtsmæssigt at koordinere initiativer i Syddanmark hermed.

Erfaringer fra Indvandrermedicinsk klinik – udvidelse af målgrupper

Regionsrådet besluttede i 2013, at der skal etableres Indvandrermedicinske Teams på sygehusenhederne i Region Syddanmark, som et led i arbejdet med at udbrede viden og kompetencer fra Indvandrermedicinsk Klinik (IMK) på Odense Universitetshospital (OUH). Ligestillingsudvalget har fulgt og følger arbejdet tæt.

Grundtanken bag initiativet: Indvandrermedicinske Teams er at sikre lokal forankring af viden og kompetencer på det indvandrermedicinske område, som kan komme alle afdelinger til gode på de respektive sygehuse. Da Indvandrermedicinsk Klinik er forankret på OUH, skal der etableres sådanne teams på henholdsvis Sygehus Lillebælt (SLB), Sydvestjysk sygehus (SVS) og i Sygehus Sønderjylland (SHS) samt psykiatrisygehuset.

Fordelene ved at organisere indsatsen via teams er, at teamorganiseringen kan være fundament for at sikre følgende:

- Kontinuitet i indsatsen i de enkelte sygehusenheder
- Entydig adgang til indvandrermedicinske kompetencer for almen praksis i sygehusets nærområde
- Løbende og systematisk forankret vidensopsamling og kompetenceudvikling
- Entydigt og langsigtet samarbejde og relationsdannelse til Indvandrermedicinsk Klinik på OUH

Et Indvandrermedicinsk Team anbefales at bestå af 3-5 medarbejdere med forskellige faglige udgangspunkter og eventuelt med erfaring eller særlig faglig interesse/indsigt i arbejde med målgruppen for Indvandrermedicin.

Regionsrådet har afsat 75.000 kr. til videreudvikling og konsolidering af Indvandrer Medicinske Teams. Midlerne bevilliges fra igangsættelsen af projektet ultimo 2015 og 3 år frem.

Det er ikke tanken, at disse teams etableres med det formål udelukkende at beskæftige sig med indvandrermedicin, men at teamet opbygger og vedligeholder en særlig viden og kompetence på området i tæt dialog og samarbejde med Indvandrermedicinsk Klinik på OUH. På den baggrund kan teamets medlemmer være kontaktpersoner, yde faglig sparring og være generelle ressourcepersoner på området for hele den respektive sygehusenhed.

Pilotprojekt med henblik på etablering af nationalt videnscenter vedrørende udsatte grupper

Region Syddanmark har fået opbakning fra Sundhedsstyrelsen til at arbejde med at etablere et nationalt videnscenter for Indvandrermedicin. Denne opgave har været drøftet med faglige repræsentanter fra de øvrige regioner, og der er opbakning til at et sådan center etableres med IMKs kompetencer som

Område: Råds- og direktionsekretariatet
Afdeling: Råds- og direktionsekretariatet
Journal nr.: 15/2233
Dato: 3. september 2015
Udarbejdet af: Iben Schjermer
E-mail: lben.schjermer@rsyd.dk
Telefon: 29201438

omdrejningspunkt. Regionsrådet har bevillet 925.000 kr. til et pilotprojekt med henblik på etablering af et nationalt videnscenter, hvis målgruppe udvides til generelt at omfatte udsatte og socialt sårbare patientgrupper. Midlerne bevilliges fra igangsættelsen af projektet ultimo 2015 og 3 år frem.

Centerets fysiske udgangspunkt vil være IMK og den tilhørende forskningsenhed (Global Sundhed og Indvandrermedicin) på Syddansk Universitet. Der vil i centerets arbejde blive lagt vægt på samarbejde med faglige miljøer, der har fokus på målgruppen i de øvrige regioner. Ligeledes kan der etableres samarbejde med patientforeninger idet flere patientforeninger har udvist interesse for IMKs arbejde.

Målet med centeret er at forebygge ulighed i sundhed ved at øge sundhedsprofessionelles viden og kompetencer med henblik på at kunne håndtere de udfordringer og barrierer, der hyppigt medvirker til at socialt sårbare patienter oplever forskelsbehandling. Arbejdet vil generelt bidrage til udmøntningen af visionen for det syddanske sundhedsvæsen.

Social ulighed

”Strategi for forebyggelse og behandling af livsstilssygdomme for mennesker med en sindslidelse”

Danske borgere med psykiske lidelser har en gennemsnitlig levealder på 59,75 år – det svarer til den forventede levealder i Congo (60 år) i 2015 og ligger dermed langt under den gennemsnitlige levealder for resten af den danske befolkning. I gennemsnit dør mænd med psykisk sygdom 20 år før resten af den danske befolkning, kvinder dør 15 år tidligere. 60 % af overdødeligheden kan forklares ved, at psykisk syge ikke bliver behandlet for samtidige somatiske sygdomme, ofte livsstilssygdomme som hjertekarsygdomme, diabetes, luftvejsinfektioner og kræft.

Den markante ulighed i sundhed skal der gøres noget ved. Derfor er Region Syddanmark i 2012 gået sammen med de praktiserende læger og de 22 syddanske kommuner om en strategi, der skal være med til at nedbringe overdødeligheden blandt syddanske borgere med psykiske lidelser, ”Strategi for forebyggelse og behandling af livsstilssygdomme for mennesker med en sindslidelse”. For at styrke den fælles indsats indeholder strategien særligt fem indsatsområder, som alle aktører skal forholde sig til:

- Viden og uddannelse
- Politikker
- Screening for og opfølgning på KRAM-faktorer (kost, rygning, alkohol, motion)
- Forebyggelsestilbud
- Indsatser med henblik på at fastholde patienten i et forebyggelses- eller behandlingsforløb

Tilgangen til implementering af strategien er, at det er normalsystemerne, der skal fungere bedre, så sindslidende sikres målrettede og gavnlige forebyggelses- og behandlingstilbud på linje med andre borgere. Implementering af strategien bindes således i vid udstrækning op på eksisterende aktiviteter, som systematisk monitoreres i perioden 2013-2016, herunder kvalitetsaktiviteter.

Overordnet sker implementering af strategien decentralt med udgangspunkt i de psykiatriske samordningsfora og i tæt samspil med de somatiske samordningsfora.

Forskning i ulighedsproblematikker

Et af målene i Sundhedsplanen for Region Syddanmark er, at der skal defineres ét særligt indsatsområde: ”Forskning i ulighed blandt store sygdomsgrupper”. Med dette mål skal man med forskning styrke det regionale vidensgrundlag om ulighed i sundhed, og derved sætte initiativer i gang, der kan reducere uligheden i sundhed.

Der er flere opmærksomhedspunkter inden for ulighed i sundhed, som kan gøres til genstand for en særlig forskningsindsats. Et af dem er mænds sundhed.

Område: Råds- og direktionsssekretariatet
Afdeling: Råds- og direktionsssekretariatet
Journal nr.: 15/2233
Dato: 3. september 2015
Udarbejdet af: Iben Schjermer
E-mail: lben.schjermer@rsyd.dk
Telefon: 29201438

Der er i dag god viden om mænds sundhed. Man ved, at:

- Mændenes levetid halter efter kvindernes, pt. med omkring 4-5 år
- Langvarigt uddannede mænds forventede levetid er højere end for kortuddannede mænd
- Hver gang der dør 100 kvinder af samme sygdom/hændelse som mænd, dør 300 mænd ved selvmord, 204 af ulykker, 150 af hjerte-karsygdomme, 145 af diabetes, 140 af kræft og 134 af lunge- og luftvejssygdomme
- Mænd med psykiske lidelser kan forvente at leve 20 år kortere end mænd uden. For kvinder er tallet 15 år
- Langt flere mænd er overvægtige, andelen af alkoholmisbrugere er højere for mænd end kvinder, flest mænd ryger og alligevel vurderer mænd deres helbred bedre end kvindernes.

Man ved derimod mindre om hvilke mekanismer, der skaber disse forskelle og hvad der skal til for at mindske denne ulighed i sundhed. Forskningen kan bidrage til en forståelse af disse mekanismer. Ligestillingsudvalget besluttede derfor i 2014, at anbefale regionsrådet, at mænds sundhed bliver et fokusområde indenfor forskning i ulighed i de kommende år. Ligestillingsudvalget fastholder fokus herpå og vil senere drøfte, hvordan det bedst muligt sikres, at forskningsprojekter omkring mænds sundhed bliver igangsat og/eller fastholdes. En oplagt mulighed kunne være at drøfte det i forbindelse med budget 2017.

Sundhed og uddannelse

”Trivsel og psykisk sundhed på ungdomsuddannelserne 2013-2016”

Projektet: ”Trivsel og psykisk sundhed på ungdomsuddannelserne 2013-2016”, tager udgangspunkt i 6 indsatsområder, der alle har til formål at øge trivsel blandt de unge for dermed at sikre flere unge, der gennemfører en ungdomsuddannelse.

Projektets indsatser er målrettet ungdomsuddannelser, produktionsskoler, ungdomsuddannelsesvejledninger og jobcentrenes ungeteams.

Samlet set kører projektet efter planen med mindre justeringer undervejs – blandt andet bygges der videre på en ide fra kursusdeltagere omkring lokale fyraftens-dialogmøder med psykiatrien, ligesom der løbende knyttes bånd til relaterede projekter og indsatser i kommuner og på skoler.

Region Syddanmarks uddannelsesstrategi

Region Syddanmarks uddannelsesstrategi er vedtaget af regionsrådet efter input fra Styregruppen for Syddansk Uddannelsesaftale. For at kunne følge udviklingen på uddannelsesområdet, og herunder skabe viden om relevante udfordringer, udarbejder regionen hvert år et Uddannelsesbarometer.

En af udfordringerne er, at mændene ikke i samme grad som kvinderne uddanner sig. Forskellen på de to køn er synlig hele vejen fra grundskole til de videregående uddannelser. Uddannelsesbarometer 2014 viser bl.a., at

- 76 procent af de syddanske mænd i aldersgruppen 25-34 år havde gennemført mindst en ungdomsuddannelse, sammenlignet med 82 procent blandt kvinderne. Den manglende ungdomsuddannelse, som næsten hver fjerde mand i denne aldersgruppe er kendetegnet ved, gør det alt andet lige vanskeligt for mændene at finde fodfæste på et arbejdsmarked, der i stigende grad efterspørger kvalificeret, og dermed uddannet, arbejdskraft.
- 25 procent af de mandlige studenter er ikke kommet i gang med en videregående uddannelse to år efter afsluttet studentereksamen. Efter fem år er andelen 16 procent. Det er et problem, da de gymnasiale uddannelser ikke er erhvervskompetencegivende i sig selv og dermed fordrer, at den unge efterfølgende fortsætter på en videregående uddannelse. Overgangen fra gymnasium til videregående uddannelse lader imidlertid til at være mere vanskelig for mændene

Område: Råds- og direktionsssekretariatet
Afdeling: Råds- og direktionsssekretariatet
Journal nr.: 15/2233
Dato: 3. september 2015
Udarbejdet af: Iben Schjermer
E-mail: lben.schjermer@rsyd.dk
Telefon: 29201438

end for kvinderne. Omkring 70 procent af de unge fra 9. og 10. klasse, der søger ind på en ungdomsuddannelse, vælger en gymnasial uddannelse.

- 28 procent af de syddanske mænd i alderen 30-39 år havde gennemført en videregående uddannelse, sammenlignet med 43 procent blandt kvinderne.
Hvad de videregående uddannelser angår, så kan der altså også her observeres en klar kønsforskel.

I uddannelsesstrategien er der en målsætning om, at 95 procent af en ungdomsårgang skal opnå mindst én ungdomsuddannelse. Derudover har man i Syddanmark en særlig målsætning om, at 50 procent af drengene på en ungdomsårgang skal opnå en videregående uddannelse. Når man kigger på forventningerne til det fremtidige uddannelsesniveau hos de unge, der i disse år afslutter grundskolen, så tegner der sig et mere positivt billede i forhold til begge målsætninger, end blandt gruppen over 25 år, også for drengene. Drengene forventes dog fortsat at have et stykke vej op til pigerne, men kønsforskellen indsnævres, særligt i forhold til ungdomsuddannelserne.

Problemstillingen med drengenes udfordringer i uddannelsessystemet har været kendt gennem en årrække. Region Syddanmark har pt. flere igangværende projekter finansieret af regionens uddannelsespulje, der både direkte og indirekte adresserer kønsproblematikken på uddannelsesområdet. Drengeprojekt Syddanmark er et eksempel på et projekt, hvor man målrettet arbejder på at få de mandlige studenter hurtigere i gang med en videregående uddannelse efter endt studentereksamen. Drengeprojekt Syddanmark præsenteres ultimo 2015 for Ligestillingsudvalget.

Kvindelige ledere i administrationen

Undersøgelser viser, at der stadig er stor kønsmæssig skævhed på arbejdsmarkedet, når man ser på mænds og kvinders andel af ledelsesposter, både i den offentlige sektor og i det private erhvervsliv. Dette til trods for at kvinderne har overhalet mændene på uddannelsesniveau og samtidig har den tredje højeste beskæftigelsesfrekvens i EU med 72,7 procent mod et gennemsnit på 59 procent.

Specialestuderende, Mette Vesterskov, undersøgte i et specialesamarbejde med Region Syddanmark, hvorfor kvinder stadig kan have svært ved at opnå ledelsesavancement.

Undersøgelsen om kvinder i ledelse i Region Syddanmark tog udgangspunkt i interviews med medarbejdere, ledere, topledere og politikere. Undersøgelsen viste, hvorfor mænd og kvinder tror, at der ikke er flere kvinder i topledelse, hvad det ville betyde med flere kvinder på toppen, og hvad de konkret synes, der kan gøres for at øge andelen af kvinder.

Formålet var at undersøge, hvad de interviewede fokuserer på og udpeger som det væsentlige i forhold til temaet 'kvinder i ledelse', samt hvorvidt interviewpersonernes italesættelse af kvinder i ledelse har nogen effekt i forhold til at øge andelen af kvinder i topledelsen.

Undersøgelsen viste, at der eksisterer fem forskellige argumenter, der præger forståelsen af kvinder i ledelse i Region Syddanmark, og som ikke kan nå til enighed om, hvad grunden til den lave andel af kvinder i topledelsen er, og hvordan en eventuel løsning bedst udformes. De fem argumenter er: biologi, talent, nytte, eksklusion og frihed.

De fem argumenter illustrerer, hvordan forskelligartede måder at tale om kvinder i ledelse på, afføder forskellige løsningsmuligheder og forskellige muligheder for at opnå avancement.

Problemstillingen omkring at få flere kvinder i ledelse er ikke ny og som specialesamarbejdet også understøtter, findes der ikke noget *quickfix*. For Ligestillingsudvalget forestår der derfor en drøftelse af, hvilke handlemuligheder der er og om nogle af disse evt. skal afprøves.

Område: Råds- og direktionsssekretariatet
Afdeling: Råds- og direktionsssekretariatet
Journal nr.: 15/2233
Dato: 3. september 2015
Udarbejdet af: Iben Schjermer
E-mail: lben.schjermer@rsyd.dk
Telefon: 29201438

Ligestillingsudvalgets planer for det fremadrettede arbejde

Studietur april 2015 København, Malmø og Göteborg

Ligestillingsudvalget tog i april 2015 på studietur til København, Malmø og Göteborg med henblik på at indsamle viden, erfaringer og inspiration til arbejdet med ligestilling i Region Syddanmark i den kommende tid. Udvalget lagde vægt på at få viden og inspiration til ligestillingsarbejdet dels i forhold til regionens rolle som leverandør af en lang række serviceydelser til borgerne, især inden for sundhedsområdet, og dels i forhold til rollen som arbejdsgiver for ca. 25.000 medarbejdere.

Samtidig blev der på studieturen lagt vægt på at få inspiration både fra organisationer, som arbejder på samme måde som os (problemorienteret) samt fra organisationer, hvor man har en anderledes og mere helhedsorienteret tilgang til ligestillingsarbejde, hvilket er kendetegnene for ligestillingsarbejdet i Sverige. I den forbindelse besøgte Ligestillingsudvalget også Ligestillingsministeriet, hvor der var en god drøftelse omkring både ligestilling og et muligt fremtidigt samarbejde mellem Region Syddanmark og Ligestillingsministeriet. Studieturen indeholdt besøg hos og møder med følgende:

- Ligestillingsministeriet
- Københavns Kommune
- Center for Kræft og Sundhed, København
- Rosens Røde Måtte, legeplads i Malmø
- Malmø Kommune, herunder Malmøkommissionen
- Göteborg Kommune

På baggrund af Ligestillingsudvalgets studietur blev udvalget inspireret af og nysgerrig på ligestilling i bred forstand:

- i forhold til dialog og kommunikationsmateriale til borgere
- i forhold til byggerier og indretning
- sammenhæng mellem køn og henholdsvis kort- og langtidssygefravær
- mulighed for at udtrække og måle på kønsmæssige data om ansatte (inspireret af Jämix)
- mulighed for samarbejde med Ligestillingsministeriet om konkrete projekter, fx mænd sundhed

Herfra arbejdes der nu videre med disse områder i den kommende tid i Ligestillingsudvalget.